

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE KANADA'DA
KÜTÜPHANE VE BİLGİBİLİM EĞİTİMİ****GÜLER DEMİR***Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi**Fen Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü**gulerdemir@kastamonu.edu.tr, gulerdemir2009@gmail.com*

Eğitim, bireylerin toplum yaşayışında ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda belirli konularda yer edinmeleri için gereken bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, doğrudan ve/veya dolaylı olarak kurumsal ve/veya kurumsal olmayan biçimlerde yardım etmeyi amaçlamaktadır. Eğitim süreçleri, içine kapalı ve bağımsız süreçler değildir; yerel ve global düzeyde değişiklik ve gelişmelerin ortaya çıkardığı gereksinim ve koşullardan çeşitli biçimlerde etkilenirler. "Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi" de bilim ve teknolojinin ortaya koyduğu yeni ortam, olanak ve koşullar çerçevesinde oluşan gereksinimlere cevap vermek üzere kendini sürekli olarak yenilemektedir. Bu çalışmanın amacı, anılan varsayımlardan yola çıkarak, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da Kütüphane ve Bilgibilim Eğitimi, eğitim programları ve eğilimlerini incelemek, günümüz koşul ve değişiklikleri çerçevesinde nasıl şekillendiklerini irdelemektir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, eğitim programı, kütüphane ve bilgibilim eğitimi, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nde ondokuzuncu yüzyılda gelişen kütüphaneler beraberinde profesyonel iş gücü gereksinimini getirir getirmez kütüphanecilik eğitiminin okullarda yapılandırılması ve ders programlarının geliştirilmesi söz konusu olmuştur. Bununla beraber, kütüphaneciliğin onyedinci yüzyıldan ondokuzuncu yüzyılın başına dek bu alanda kurumsal düzeyde özel bir eğitim almayan; kütüphaneciliği ya kendi kendine öğrenen ya da kendisinden önceki kişilerden eğitim alan kişiler tarafından geliştirildiği bilinmektedir. Bu kişilere, Amerika Birleşik Devletleri'nde "*Advis pour dresser une bibliothèque*" (1627) başlıklı; kendisinden sonraki kütüphaneciler için temel bir kılavuz olan kitabın yazarı Gabriel Naudé, onu izleyen Claude Clément, Louis Jacob, Charles Nodier, Saint-Beuve, Lecomte de Lisle, Pierre Gustave Brunet ve diğerleri örnek verilebilir (Regnealä, 2010: 16-17). Kütüphanecilik eğitiminin ilk biçimlerinin dünyada genel olarak ondokuzuncu yüzyılda birbirine benzer biçimde; önce usta-çırak ilişkisi ve/veya kişisel deneyimlerle, daha sonra da bağımsız bir alan olarak ortaya çıktığı söylene-

bilir (Regnealä, 2010: 16-17; Wikipedia the Free Encyclopedia, 2016). Ondo-kuzuncu yüzyılın ikinci yarısından sonra dünyada pek çok değişim ve gelişmeye koşut biçimde bu eğitim usta-çırak ilişkisi ile biçimlenen yapısından sıyrılmış; gittikçe gelişen kütüphanelerin ortaya çıkardığı gereksinimlerle birlikte daha da özelleşen bir eğitim ve başlıbaşına bir meslek alanı olarak doğmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde "Ekonomi Okulu" adı altında 1887 yılında Columbia Üniversitesi'nde Melwil Dewey tarafından programlanan "seçim", "bibliyografya", "yönetim", "kitap restorasyonu" ve "kataloglama" gibi alana özgü dersleri kapsayan eğitim üniversite düzeyinde bir ilk'e işaret etmektedir. 1887 ve 1925 yılları arasında pek çok okul bunu izlemiştir. 1926 yılında Carnegie Vakfı'nın Chicago Üniversitesi'nde kurduğu "Graduate Library School"; 1948 yılında Amerikan Kütüphane Derneği'nin kütüphanecilikte uzmanlaşmak için "master" düzeyini ölçüt olarak kabul etmesi bu anlamda önemli gelişmelere örnektir (Regnealä, 2010: 17). Kanada'da ilk üniversite düzeyinde kütüphanecilik eğitiminin programlanması 1904 yılında Montreal, Quebec'te McGill Üniversitesi'nde başlatılmış ve 1931 yılında bir lisans eğitimi olan "Bachelor of Library Science" programı hayata geçirilmiştir. 1969 yılında Alberta Üniversitesi'nde kurulan okul ise köklü ve tarihi önemi olan bir diğer örnektir. Lisans, yüksek lisans ve ikisi çokdisiplinli alanda içeriğe sahip bulunan beş doktora düzeyinde eğitimi ile okul Amerikan Kütüphane Derneği'nin akreditasyon ölçütlerini karşılayan bir yapıya sahiptir (Curry, 2000: 325). Amerikan Kütüphane Derneği tarafından 1977'de başlatılan ve Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Puerto Rico'da kütüphanecilik eğitimi veren okullarda master düzeyinde ders programlarının belli ölçütlere uygunluğuna ilişkin uygulanan akreditasyon denetimi önemli bir uygulama sayılmaktadır (Regnealä, 2010: 18; ALA, 2016).

Günümüzde, internet, bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ile kütüphanelerin gittikçe daha fazla elektronik ve dijital içerikli yayımlara yönelmesi; çok çeşitli ortam ve biçimlerdeki bilgi kaynaklarının artışı; keza daha fazla elektronik ve dijital ortamlarda hizmete eğilim; "z kuşağı", "y jenerasyonu", "dijital yerli" gibi nitelemelerle anılan yeni kullanıcı tipi; yeni ilgi ve gereksinimler; hepsi beraberinde kütüphane, bilgi ve belge merkezlerini etkilerken; bu alana ilişkin eğitimi de bu yönde biçimlendirmiştir. Eğitim programlarının değişen koşul ve gereksinimler ile kendisini yenilemesi bu çerçevede ortaya çıkan doğal sonuçtur. Bu sonucun en belirgin yansıması, ilerleyen örneklerde de görüleceği gibi statik; durağan ve bina merkezli bir olguya işaret eden kütüphane (*library*) kavramının yerini bilgi (*information*) kavramının almaya başlamasıdır.

Çalışmanın bundan sonraki kısmı, güncel eğilim ve gereksinimlerin bu bağlamda etkisinin anlaşılması amacı ile Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada'dan alınan örnek okul ve eğitim programlarının incelenmesine ayrı-

miştir. Örnek okulların ve ders programları ile içeriklerinin incelenmesi için ağırlıklı olarak ilişkili web sayfalarından bilgi alınmıştır.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE KANADA'DA KÜTÜPHANE VE BİLGİBİLİM EĞİTİMİNE İLİŞKİN GELİŞMİŞ ÖRNEKLER AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ KUZEY TEKSAS ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANE VE BİLGİBİLİM BÖLÜMÜ:¹

Kuzey Teksas Üniversitesi (*the University of North Texas - UNT*) Kütüphane ve Bilgibilim Bölümü (*the Department of Library and Information Sciences*) 2013 yılı istatistiklerinde ABD'de aynı alanda eğitim veren en iyi bölümler listesinde üst sıralarda yer almaktadır (US News & World Report , 2016). U.S. News & World Report tarafından verilen habere göre, 2014 yılında üniversite ABD'de üç eğitim alanında ülkenin en iyi üniversitesi seçilmiştir. Bu alanlar arasında "Library and Information Sciences" (Kütüphane ve Bilgibilim), "Health Librarianship" (Sağlık Kütüphaneciliği) ve "School Library Media" (Okul Kütüphane Medyası) alanı yer almaktadır (Wikipedia the Free Encyclopedia, 2016). Kuzey Teksas Üniversitesi, ABD'de Kaliforniya'dan sonra ikinci büyük eyalet olan Teksas'ta Denton'da bulunan 1890 yılında kurulmuş köklü bir üniversitedir. Mühendislik, İşletme, Eğitim, Güzel Sanatlar, Sosyal Bilimler gibi pek çok disiplin alanında eğitim veren üniversite ülkenin 25. büyük üniversitesi olarak bilinmektedir. Bölgenin kalkınmasına ilişkin projelerinin yanısıra, Teknoloji Transferi ve Ekonomik Gelişim ekibi, Discovery Park ve Mühendislik Fakültesi ve Bilgi Fakültesi bünyesinde, üniversitenin kurum dışı araştırmalara kapı açan ekonomik girişimlerini desteklemektedir. Araştırma ve geliştirme projeleri ile üniversitenin özel sektörle de işbirlikleri mevcuttur. Üniversite öğrencilerine, laboratuvar ve tesis destekleri ile beraber, iş ve endüstri alanlarında araştırma, girişim, iş ve deneyim olanakları sunulmaktadır. Yukarıda da açıklandığı gibi, üniversite ABD'de üç eğitim alanında 2014 yılının en iyi üniversitesi seçilmiştir. Bu alanlar arasında Kütüphane ve Bilgibilim Bölümü yer almaktadır. Kuzey Teksas Üniversitesi'ne bağlı olan Kütüphane ve Bilgibilim Bölümü, Bilgi Fakültesi'nin (*the College of Information*) bir bölümü olarak eğitim vermektedir. "The Master of Science degree program" (yüksek lisans düzeyindeki eğitim programı) ALA tarafından akreditasyon almaktadır. "The School Library Media Certification" (Okul Kütüphanesi Medya Sertifikası) ülke içinde eğitimi ile sekizinci sıradadır. Bölüm, ülke çapında en geniş çok disiplinli alanları kapsayan doktora eğitimi ile öne çıkmaktadır (<http://lis.unt.edu/>).

Tarihsel olarak, Kuzey Teksas Üniversitesi'nde söz konusu eğitimin

¹ *Universtiy of North Texas, Department of Library and Information Sciences (Çevrimiçi adres): <http://lis.unt.edu/>*

kökleri "North Texas State Teachers College Bulletin"nin Haziran 1925 sayısında listelenen ve kütüphaneci Pearl C. McCracken tarafından verilen "Library 101", "Library 102" ve "Library 103" derslerine dayanmaktadır. Bu dersler, kitapların pratik kullanımına ilişkin bilgileri içermektedir. 1935-36 yıllarında, daha önce İngilizce Bölümü'nde çalışan Kate Medders, okul kütüphaneleri için öğretmen-kütüphanecileri (*teacher-librarians*) yetiştirmeyi öneren bir eğitim sistemi teklifinde bulunur. Medders ve Denver Üniversitesi "School of Librarianship" (Kütüphanecilik Okulu)'ndan ziyaretçi öğretim üyesi Beatrice Holt tarafından 23 öğrenci ile 1935-36 yaz döneminde sürdürülen dört derslik bir eğitim uygulanır. 1939 sonbaharında "the College of Arts and Sciences" (Sanat ve Bilimler Okulu) çerçevesinde "Department of Library Service" (Kütüphane Hizmetleri Bölümü) açılır ve lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim başlatılır. Bölüm, 1940-41 yıllarında ilk mezunlarını verir. Programlar, çeşitli profesyonel alanlarda çalışmak üzere "kendilerini okumaya ilişkin geniş ilgi alanlarında yetiştirmeleri ve bilgiyi özümsemek üzere eğitmeleri" beklenen, öğrenciler yetiştirmeye yöneliktir. Bu öğrencilerin "sosyoloji, ekonomi, fen, eğitim, gazetecilik, psikoloji, müzik ve diğer bilindik pek çok öğrenme alanında eşit dengeye sahip bir entelektüel okuma" kültürü ile donanmalarını temel alan genel bir eğitim geçmişine sahip olmaları istenmektedir. Aynı zamanda, "yabancı ve ulusal tarih" konularını bilmeleri ve en az bir yabancı dile ilişkin bilgileri olmaları beklenmektedir. Kütüphane Hizmetleri Bölümü'nde sürdürülen eğitim programlarına yeni bir takım dersler eklenir ve 1941 yılında bu programa "Summer Clinics for School Librarians" (Okul Kütüphanecileri İçin Yaz Klinikleri) dahil edilir. Program, 1940'lı yılların sonlarında ve 1950'li yılların başlarında, çocuklar, gençler, üniversite kütüphanesi yönetimi ve özel kütüphaneler için kitap ve diğer materyaller ile yeni derslerin desteği çerçevesinde geliştirilir. 1963 yılında yeni bir "Master of Library Science" (Kütüphane Bilimi Yüksek Lisans Derecesi), 1967 ve 1968 yıllarında da yüksek lisans sonrası eğitimi kapsayan "Certificate of Advanced Study" (İleri Çalışma Sertifikası) ve "Texas Woman's University -TWU" (Teksas Kadın Üniversitesi) ile işbirliğine paralel "Doctor of Philosophy" (Doktora) derecesinde programlar tanıtılır. Aynı yıllarda "the Department of Library Sciences" (Kütüphane Bilimleri Bölümü), "the School of Library and Information Sciences" (Kütüphane ve Bilgibilimleri Okulu) olarak yeniden yapılandırılır. Burada bölüm/okul adına *information* kavramının eklenmesi dikkatleri çekmektedir. Okulun misyonu lisansüstü düzeyinde mesleki programlara odaklanılmasıdır. 1970 yılında lisans eğitiminin devamından vazgeçilir. 1970'li yılların sonlarında alandaki gelişmeler ışığında lisans derslerinin yeniden gözden geçirilmesi sonucunda bu dersler 1981 yılında yeniden aktifleştirilir. 1983 yılında yüksek lisans (M.S.) eğitimi de "library science" (kütüphane bilimi) ya da "information science" (bilgibilim)

kategorisinde ayrı ayrı odaklanma söz konusudur. İlişkili fakülte, yeni alan ve konuların eklenmesi ile büyür. ALA tarafından 1965-66 yıllarında yüksek lisans düzeyi için ilk akreditasyon verilir, 1976 ile 1984 yıllarında bu programlar yeniden akredite edilir (<http://lis.unt.edu>).

1990'lı yıllarda ders programlarına bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişimine uygun olarak web tabanlı tam ve yarı zamanlı derslerin eklenmesi, bir başka deyişle "distance learning" (uzaktan eğitim) eğilimi başlar. 1999 yılında çevrimiçi "Learning Resource Endorsement" (Eğitim Kaynağı Desteği) programı, ülke çapında uzaktan eğitimin uygulanması bağlamında bir "ilk" olur. 2001 bahar döneminde bu programa başvuru önceki bahar dönemine oranla % 40, 2004 bahar döneminde ise önceki bahar dönemine oranla % 45 oranında artar. Uzaktan eğitim gereksinimi için okulda 2001 yılında ilk "Web Institute" (Web Enstitüsü) kurulur. Günümüzde de aktif olan ve yüksek lisans düzeyinde öğrencilerin sıklıkla yararlandığı bu sistem bilginin organizasyonuna ilişkin ve pek çok temel konularda bilgi vermekte olup tamamen elektronik biçimde tasarlanmıştır. Okul, 1999 yılından başlayarak eyalet dışında diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği kurarak lisansüstü eğitimini bu ortamlarda da yayar. İlk örnek uygulama St. Cloud Devlet Üniversitesi ile yapılan anlaşma sonucunda Minnesota'da gerçekleşir, ikinci ve üçüncü örnek uygulamalar ise Minnesota Üniversitesi Hukuk Kütüphanesi ile yenilenen anlaşma sonucunda 2001 ve 2004 yıllarında arka arkaya geliştirilir. 2000'li yıllarda diğer üniversite ve kurumlarla eğitim alanında farklı ortaklıklar kurulmuş olup işbirlikleri devam ettirilmektedir. 2008 yılında, "the School of Library and Information Sciences" in (Kütüphane ve Bilgibilimleri Okulu) "the Department of Learning Technologies" (Öğrenme Teknolojileri Bölümü) ile birleşmesi sonucu "the College of Information, Library & Information Sciences, and Technologies" (Bilgi Okulu, Kütüphane & Bilgibilimleri ve Teknolojileri) yapılanması ortaya çıkar. Ağustos 2010'dan bu yana Kütüphane ve Bilgibilimleri Bölümü Dr. Suliman Hawamdeh tarafından yönetilmektedir (<http://lis.unt.edu>).

Kütüphane ve Bilgibilim Bölümü, "the Bachelor of Science" (lisans), "the Master of Science" (yüksek lisans), "the post-master's Certificate of Advanced Study" (ilerli düzeyde çalışmalar için yüksek lisans sonrası sertifikalar) ve "the Doctor of Philosophy" (doktora) programları ve "school librarianship" (okul kütüphaneciliği) mezuniyet sertifikaları vb. ile öğrencileri bilgi çağında önemi olan rol ve yükümlülüklerle hazırlamaktadır. Programların misyonu, bu alanda eğitime ilişkin kaynak, araştırma ve hizmet ortamlarını hazırlamak; kütüphane ve bilgi topluluklarına öncü olmak; bölge ve eyalet düzeyi ile küresel düzeyde nitelikli bilgi profesyonellerini yetiştirmek biçiminde belirlenmiştir. Bölümün ayrıca ilişkili alan ve topluluklarda gelişmeleri yakından izlemesi; ilgili kurum, kuruluş ve topluluklarla bağlantı sağ-

laması söz konusudur. Hedefleri, “teknoloji odaklı hizmet”; “bilim ve araştırma alanında ön sıralarda yer almak”, “mesleki, akademik ve kamu ilgi alanlarında danışmanlık, eğitim ve öncülük rolünü yüklenerek sürdürmek” ve “kürumsal ve deneyim bağlamında yüksek düzeyde eğitim, araştırma olanakları sunmak ve yayılmasını sağlamak” biçiminde belirlenmiştir (<http://lis.unt.edu/>).

DERS PROGRAMLARI:

“Undergraduate Programs” (Lisans Programları), “Graduate Programs” (Lisansüstü Programlar) ve “Certificate Programs” (Sertifika Programları) başlıkları altında kategorize edilmektedir.

Lisans düzeyinde eğitim veren program, bilgi alanında öğrencileri, genel, temel bilgiler ve deneyimler ışığında ilk kariyer adımları için hazırlamayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin bilgi merkezleri, bibliyografik çalışma ve ağlar, bilgi endüstri kuruluşları ve özel yayın, öz çıkarma, dizinleme vb.lerine ilişkin çok çeşitli kurum, kuruluş ile ortamlarda çalışacak becerileri edinmesi için bilgilendirilme alanında temel bilgiler ve özel ilgi alanlarının birleştirildiği bir eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bilgi profesyoneli olarak çalışmayı amaçlayan öğrencilerin ek olarak yüksek lisans düzeyinde eğitim alması istenmektedir. Sözkonusu eğitim, öğrencilerin bu alanda yardımcı konular da (*paraprofessional positions*) dahil çalışacakları var sayılarak yarım zamanlı sürdürülmektedir. Lisansüstü programları ile bilgilendirilme ve kütüphane bilimi alanlarında temel bir eğitim verilmekte ve öğrenciler için lisans sonrası hazırlık sürecinde gereken formasyon kazandırılmaktadır. Ayrıca, bilgilendirilme alanında doktora çalışmalarına hazırlayan çok disiplinli doktora ders programlarına da zemin hazırlayan bir yapıya sahiptir. Sertifika programları ise gençlere yönelik kütüphane hizmetleri ve bilgi ortamları, hikaye anlatma programlarına hazırlık ile ileri düzeyde çalışmalara katılım ve gelişmiş kütüphaneler ile bilgi kurumlarında üst düzey yönetim konularını edinmek üzere derecesi olmayan (*non-degree*) bir sertifika vermektedir. Mezunlar, hem kamuda hem özel sektörde, çeşitli kütüphane ve bilgi merkezlerinde (üniversite, halk ve okul kütüphaneleri, bilgi analiz ve bilgi çalışma merkezleri vb.) çeşitli ortamlarda çalışabilmektedir. Bu öğrencilerin kütüphane ve bilgilendirilme alanında çeşitli programlardan dersler almak, lisans, lisansüstü düzeylerde temel eğitim programlarından yararlanmak olanakları vardır (<http://lis.unt.edu/>).

DERS KONULARI:

Lisans düzeyinde, bilginin organizasyonu, bilgi mimarisi, bilgi arama ve kullanma, sağlık enformatiği, bilgi yönetimi, dijital içerik ve dijital koruma, bilgi sistemleri gibi temel dersler okutulmaktadır. Uzaktan eğitimle desteklenen lisansüstü düzeyde ise bilgilendirilme alanında kürumsal çalışmalarda derinleşmeyi sağlayan içerikte derslere yönelim vardır. Çok disiplinli alanlarda yürütülen doktora ders programının kapsamı ise bilgi çağının getirdiği yeni

ortam ve olanaklar çerçevesinde bilgi ve bilgi teknolojilerinin merkezi rolü, sosyal, ekonomik, kültürel boyut ve etkileri biçimindedir (<http://lis.unt.edu/>).

ILLINOIS ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ KÜTÜPHANE VE BİLGİBİLİM BÖLÜMÜ:²

1893 yılında kurulan Illinois Üniversitesi Lisansüstü Kütüphane ve Bilgilendirilme Bölümü (*the University of Illinois Graduate School of Library and Information Science-GSLIS*) kütüphane ve bilgilendirilme alanında ülke çapında tutarlı biçimde çoğunlukla ilk sıralarda yer alan eğitim düzeyine sahiptir. 1948 yılında ülkenin en eski doktora programlarını, 1996 yılında çevrimiçi uzaktan eğitim sistemini ve 2005 yılında da dijital kütüphaneler alanında çalışmalarını başlatması ile tanınmaktadır. Bilgi, teknoloji ve insanlar arasındaki ilişki üzerine çalışmaları olan “*iSchools Project*” adlı okullar topluluğunun üyesidir. Kuruluş geleneği ve kütüphane biliminin temel ilkeleri biçiminde belirlenmiş bilginin organizasyonu, erişimi, kullanımı ve korunarak saklanması konularını günümüz bilgi çağı ve bilgi toplumu gereksinimleri doğrultusunda yeniden gözden geçirip geliştirmeyi benimsemiştir. Gelişen teknolojilerin kütüphaneci, arşivci, müze görevlisi ve bilgi mimarları ile web tasarımcıları ve veri yöneticilerine kadar tüm bilgi alanlarında çalışan kişiler için gerekli olduğu inancı bölümün misyonuna yansımıştır (<https://www.lis.illinois.edu/>). 2013 yılında “*U.S. News and World Report*” tarafından kütüphane ve bilgilendirilme alanında verdiği eğitim ile ülke çapında ilk sırada gösterilmiştir. Eğitim kalitesi sıralamasında ilk sırada “Çocuk ve Gençlere Yönelik Hizmetler”, ikinci sırada “Dijital Kütüphaneler” konuları yer almaktadır. “Arşivler ve Koruma”, “Sağlık Kütüphaneciliği”, “Bilgi Sistemleri” ve “Okul Kütüphane Medyası” alanında da ilk on sırada yer almıştır.

DERS PROGRAMLARI:

Illinois Üniversitesi Lisansüstü Kütüphane ve Bilgilendirilme Bölümü (*Graduate School of Library and Information Science*) eğitimi aşağıdaki programlar çerçevesinde yürütülmektedir (<https://www.lis.illinois.edu/>):

- Master of Science (MS)
- Certificate of Advanced Study (CAS)
- Doctoral Program (PhD)
- K-12 School Librarianship
- Classes for non-degree students
- Minor in Informatics

Lisansüstü düzeydeki “*Master of Science (MS) Programı*”, “*Master of Science in Library and Information Science*”, “*Master of Science in Information Management*” ve “*Master of Science in Bioinformatics*” olmak üzere

² Graduate School of Library and Information Science, the iSchool at Illionis, University of Illinois (Çevrimiçi adres): <https://www.lis.illinois.edu/>

üç seçenektir. “*Master of Science in Library and Information Science*”, bilginin etkin olarak yönetimi, analizi ve saklanması konularında gereksinim duyulan becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğrencileri halk, üniversite ve okul kütüphaneleri ile hasta bakım, çeşitli işletme ve bilim kurumlarında çalışmaya hazırlamaktadır. “*Master of Science in Information Management*” programı daha geniş sektörel alanlarda ve bilgi-yoğun hizmetlerde profesyonel beceriler kazandırma misyonunu üstlenmiştir. Bilginin stratejik yönetimini gerektiren tüm alanlarda istihdam oluşturmak istemektedir. Veri İstatistik Modelleri ve Bilgi, Sosyoteknik Bilgi Sistemleri ile Bilgi Modelleri, ağırlıklı konulardır. “*Master of Science in Bioinformatics*” programı ise disiplinlerarası bir yaklaşımla biyolojik bilginin yönetimi konusunda öğrenci yetiştirmeyi amaçlamaktadır. “*Certificate of Advanced Study (CAS)*” adlı program, arzu edilen belirli özel bir alanda üst düzeyde uzmanlaşmak isteyen öğrencilere yönelik tasarlanmıştır. “*Certificate of Advanced Study in Digital Libraries*” programı ise dijital dermelerin oluşturulması ve yönetimi gibi konularda gereksinim duyulan becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. “*Doctoral Program (PhD)*” başlıklı program ise farklı alanlardan gelen öğrencilere yönelik bilimsel çalışma ve araştırmalarda üst düzeyde yetkinlik kazandırma misyonu olan doktora programıdır. ABD’de en eski LIS (*Library and Information Science*) doktora programıdır. Araştırma odaklı (*research-oriented*) ve çok disiplinli (*interdisciplinary*) niteliktedir. Mezunları, akademik, kamu ve özel kurumlarda iş alanı olanağına sahiptir. Mezunların çalıştığı yerler arasında Oklahoma ve Florida State Üniversitesi ile Washington Üniversitesi ve Austin’de Teksas Üniversitesi en yaygın olanlardır. Ayrıca, Microsoft, Google ve Yahoo gibi platformlar, araştırma ve geliştirme laboratuvarları ve Columbia’da Missouri Üniversitesi, Princeton Üniversitesi, Chicago Üniversitesi kütüphaneleri diğer örneklerdir. Bir diğer okul kütüphaneciliğine ilişkin “K-12 School Librarianship” başlıklı program, öğrencilerin kütüphane ve bilgilibilim alanında master düzeyinde ya da daha önce açıklanan “*Certificate of Advanced Study (CAS)*” eğitimi alanında gereksinim duydukları nitelikleri sağlamalarına yardım etmektedir. Aynı zamanda Illionis’de bir kütüphane bilgi uzmanı olarak çalışmak üzere talep edilen lisans derecesini kazandırmaktadır. Program, hiç bir dereceye sahip olmayan öğrencilere de açıktır (<https://www.lis.illinois.edu/>).

Bunların dışında “*Classes for non-degree students*” bilgi profesyonellerinin, bilgi, görgü ve deneyimlerini arttırmaları ve gelişmeleri yakından izlemeleri için her sömestr verilen kurslardır. “*Minor in Informatics*” ise Illinois Enformatik Kurumu tarafından denetlenen ve enformatik konusunda yan alan olarak verilen derslerdir (<https://www.lis.illinois.edu/>).

DERS KONULARI:

Genel olarak aşağıdaki gibidir:

“Bilgi Teknolojilerinin Sosyal Yönleri”, “Beşeri Bilimlerde Bilgisayar”, “Bilgi Arayüzleri Tasarımı”, “Dijital Medya Etiği”, “Bilgi Toplumunun Tarihsel Gelişimi”, “Mahremiyet ve Teknoloji”, “Telkomünikasyon”, “Web Teknolojileri ve Teknikleri”, “Web Mashup’ların Programlanması” (Birbirinden bağımsız web servisi sağlayıcılarının uygulamalarını bir araya getirerek yeni bir uygulama oluşturma), “Çocuklar İçin Edebiyat ve Kaynaklar”, “Gençler İçin Edebiyat ve Kaynaklar”, “Hikaye Anlatma”, “Ağ Bilgi Sistemlerine Giriş”, “Sistem Analizi ve Yönetimi”, “Bilgi Depolama ve Erişimi”, “Veritabanlarına Giriş”, “Coğrafi Bilgi Sistemleri”, “Bilgi Güvenliği”, “Bilgi Teknolojileri, Sosyal Medya, Deprem ve Kriz Yönetimi” “Web Tasarım Becerileri ve Deneyimi”, “İnternet Çağında Mahremiyet”, “Sosyal Medya, Küresel Değişim”, “Kütüphaneler, Bilgi ve Toplum”, “Sağlık Bilimleri Bilgi Hizmet ve Kaynakları”, “Hukuk Kaynakları”, “Kütüphane İşbirliği ve Ağları”, “Bibliyografik Metadaya Giriş”, “Kuram ve Uygulamada Metadata”, “Gelişmiş Bibliyografik Metadata” vb. (<https://www.lis.illinois.edu/>).

Ders içeriklerine bakıldığında çağın getirdiği değişimleri teknik ve sosyo-kültürel anlamda yansıtan bir perspektif dikkati çekmektedir. Bilginin stratejik kullanımı hemen her tür organizasyonda hızla daha çok önemsemeye başladığından, bu alanda gelişim izlenmesi öne çıkmaktadır.

MICHIGAN ÜNİVERSİTESİ BİLGİ OKULU³

1926 yılında “*Department of Library Science*” (Kütüphane Bilimi Bölümü) adı ile kurulan bölüm, 1996 yılında Mütevelli Heyeti tarafından tanınmış ancak kurulduğu ilk yıldan itibaren çeşitli değişimlere uğramıştır. 1927 yılında ilk 34 öğrencisini “*Association of British Library School – ABLs*” (İngiliz Kütüphane Okulu Derneği) derecesi ile mezun etmiştir. 1928 yılında okul Amerika Birleşik Devletleri’nde Amerikan Kütüphane Derneği tarafından üçüncü akreditasyon alan bölümdür. O tarihten bu yana akredite edilmektedir. 1948 yılında, bölümde kütüphane biliminde master düzeyi ile beraber lisans derecesi programı düzenlenmiş ve aynı zamanda doktora programının da tanıtımı yapılmıştır. 1969 yılında, kütüphane bilimi bölümü, “*the School of Library Science*” (Kütüphane Bilimi Okulu) adını almıştır. 1986 yılında adı tekrar değişerek “*the School of Information and Library Science*” (Bilgi ve Kütüphane Bilimi Okulu) olmuştur. Yirminci yüzyılın sonuna doğru bilgi alanındaki değişimin hızı tekrar ad değişikliğine yol açmış ve 1996 yılında “*the School of Information*” (Bilgi Okulu) kurulmuştur. Okul, yeni bir kimlik ve misyon belirlemiş; bilgi çağına uygun insan merkezli, bilgi, sistemler ve kurumları oluşturmak ve toplumsal alana bu nitelikleri taşımak yönünde yeniden yapılanmıştır. Burada da yine tarihsel süreçte “*information*”

³ *School of Information, University of Michigan (Çevrimiçi adres):*
<https://www.si.umich.edu/>

kavramının gittikçe daha çok vurgulandığı ve okul adlarında yer aldığı görülmektedir. İnsan, bilgi ve teknoloji ile aralarındaki etkileşimi anlamak; bilimsel yöntemlerle bu üç ögeyi buluşturmak, toplumsal tabanlı ve insan odaklı hizmet yaklaşımı bölümün temel misyonudur (<https://www.si.umich.edu/>).

DERS PROGRAMLARI:

Bölümün sunduğu programlar aşağıdaki gibidir:

- Bachelor of Science in Information
- Master of Science in Information
- Master of Health Informatics
- PhD in Information

“Bachelor of Science in Information” üst düzey bir lisans programı olup iki yılda tamamlanmaktadır. Bu program kapsamında, çok disiplinli programlarla, dijital gelişmelerin hem teknik hem de sosyal yönü ile ele alınması söz konusudur. “Master of Science in Information” programı, 100’den fazla farklı temel lisans eğitimi alanında derinleşme sağlamaktadır: Bilgisayar bilimi ve mühendisliğinden, psikoloji, tarih ve iletişime kadar pek çok konu kapsamı içerisindedir. Problem çözümünde ekip odaklı yaklaşım, anlam karmaşası ve değişimler karşısında tavır belirleme becerisi, üzerinde önemle durulan konulardır. “Master's Degree in Health Informatics” adlı program çerçevesinde, sağlıkla ilişkili alanlarda çalışacak öğrencilere klinik bakımı, tüketici sağlığı ve tıbbi araştırmalar gibi pek çok konuda kuramsal ve pratik beceriler kazandırılması amaçlanmaktadır. “PhD in Information” başlıklı doktora programı ise bağımsız araştırma yapmaya ilişkin gerekli bilgi ve becerilerin kazanıldığı bir konuma hazırlık amaçlı tasarlanmıştır. Fakültede çeşitli projelere aktif katılımı teşvik etmekte, araştırma yöntem ve tekniklerine ilişkin becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaçlara uygun biçimde kampüs içi ve dışı teknik araç, gereç, donanım ve ortamların sağlanması söz konusudur (<https://www.si.umich.edu/>).

DERS KONULARI:

Aşağıda verilen derslere örnekler gösterilmektedir:

“Bilgi Çalışmalarına Giriş”, Veri-Yönelimli Programlama”, “Bilgi Çevreleri ve Çalışmaları”, “Bilgiye İlişkin Özel Konular”, “Sosyal Medyanın Kişilerarası ve Psikolojik İçerikleri”, Grafik Tasarımı”, “Veri Manüplasyonu”, “Organizasyonlarda Sosyal Medya”, Etkileşimli Uygulamalar Yapılandırma” (very tabanlı yönetimi ile ilgilidir), “Siberbilim”, “Etik ve Bilgi Teknolojisi”, “Çevrimiçi Topluluklar: Çevrimiçi Etkileşimin Analizi ve Tasarımı”, “Bilgi Teknolojisi ve Küresel Toplum”, “Sosyal Sistemlerde Bilgi”, “Ağ Tabanlı Depolama, İletişim ve İşlem”, “Bilgi ve Denetim”, “Sağlık Enformatiğinde Değerlendirme Yöntemleri”, İstatistik ve Veri Analizine Giriş”, “Semantik Tabanlı Bilgi Tanımlamaları ve Organizasyonu”, “Koruma-Saklama Yönetimi”, “Ağlar”, “Bilgi Teknolojileri Yönetimi”, “Dijital Kütüphaneler ve

Arsivler”, “Yaratıcılık Alanları, Yaratıcılık Kültürü, Yaratıcılık Araç Gereçleri” (*Makerspaces, Maker Culture, Maker Tools*), “Bilgi Kaynakları ve Hizmetleri”, “Bilgi Ekonomisi” vb. (<https://www.si.umich.edu/>).

Ders içeriklerinin, insan, teknoloji ve toplum bileşenleri arasında etkileşimi öne çıkaran, gereksinimlere yönelik esnekleşen, geçirgenleşen ve yeniliklere açık bir görüşle tasarlandığı anlaşılmaktadır ki bu yaklaşım önceki örneklerle de önemli düzeyde benzerlik göstermektedir.

KANADA

MCGILL ÜNİVERSİTESİ BİLGİ ÇALIŞMALARI OKULU⁴

1897 yılından beri eğitim vermekte, 1927 yılından bu yana da Amerikan Kütüphane Derneği tarafından akredite edilmektedir. 1904 yılında Kanada’da ilk resmi kütüphanecilik eğitimi veren kurum olması bağlamında önemlidir. Melvil Dewey, kuruculuğunu yapmış, kütüphaneci olarak katkı sunmuş ayrıca burada eğitim vermiştir. 1985 yılında «*Graduate School of Library and Information Studies (GSLIS)*» olarak ad değiştirmiştir. İlk adı «*Department of Library Science*» tir. 2007 yılında «*School of Information Studies (SIS)*» adını almıştır. Anlaşıldığı gibi “*library*” sözcüğü okul adından tamamen çıkarılmış, “*information*” kavramı ise öne çıkmıştır (Donald, 2015: 3). Akademik programlar ve araştırma alanlarına ilişkin son onsekiz yılda önemli düzeyde değişim gözlenmektedir. Kütüphane ve bilginin alanında bilgi teknolojilerinin yoğun kullanımı ve dijital bilgi ile ortamlarının artmasına paralel kütüphaneci ve bilgi profesyonellerinin yenilenen rolleri ders programlarına yansıtılmaktadır. Aynı zamanda bu durum eğitim alanında bilgi odaklı sorunların çözümüne yönelik araştırmaların yoğunlaştığı bir akademik biçimlenmeyi getirmiştir. Sosyal ve insan bilimlerinin çeşitli alanlarına sık sık başvurulduğu çok disiplinli bir eğitim anlayışının da benimsenmesi söz konusudur (Donald, 2015: 3).

DERS PROGRAMLARI:

“*Master of Information Studies*”, “*PhD in Information Studies*” ve “*Graduate Certificates*” olmak üzere, 3 ana kategoride sınıflandırılabilir. “*Master of Information Studies*”; Tezsiz “*Master of Information Studies*” ve yine Tezsiz “*Master of Information Studies*”- Proje olmak üzere iki programdan oluşmaktadır. İkinci sıradaki tezsiz program 18 kredili bir araştırma projesini içermektedir. Her iki program çerçevesinde öğrencilerin geniş bir dizi bilgi ile ilişkili ortamlarda bilgi profesyoneli (*information professional*) olarak çalışmak üzere hazırlanması ya da daha ileri düzeylerde araştırma ve akademik çalışmalara dahil olabilecek yeterlilik ile becerileri kazanması amaçlanmaktadır. Ders konularının ağırlığı, kütüphane çalışmaları, bilgi yönetimi,

⁴ *School of Information Studies, McGill University (Çevrimiçi adres):*
<https://www.mcgill.ca/>

bilgi ve iletişim teknolojileri, arşiv çalışmaları biçimindedir. İlgi duyulan alanlarda odaklanma ya da bir kaç dersin kombine biçimde alınması esnekliğini sağlayan bir programlama yapısı oluşturulmuştur (<https://www.mcgill.ca/>).

“The PhD in Information Studies” başlığı altındaki program, doktora düzeyinde çok disiplinli alanlarda eğitim olanağı sunmaktadır. Programın amacı, bilgi çalışmaları konusunda ilişkili kuram, ilke ve yöntemlere ilişkin bilgi ve (eleştirel) farkındalık yaratmak, geliştirmek, aynı bağlamda bilimsel araştırma yapma yetisini geliştirmeye yardımcı olmaktır. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası kurum ve kuruluşlarda çalışabilecek formasyonu edinebilmeleri bu eğitimin misyonlarından biridir. Öğrencilerin insan-bilgi etkileşimi (*human-information interaction -HII*), insan-bilgisayar etkileşimi (*human-computer interaction*), bilgi davranışı ve hizmetleri (*information behaviour & services*), enformasyon ve bilgi yönetimi (*information & knowledge management*) alanlarında çekirdek araştırma konularına hakim olmaları, ayrıca bu alanların arasındaki ilişkiyi kavramalarına yardımcı olmak amaçlanmaktadır. “Graduate Certificate in Library & Information Studies” başlığı altındaki program ise kütüphane ve bilginin alanında MLIS (*master of library and information science*) derecesi olan ya da Amerikan Kütüphane Derneği tarafından verilmiş dengi bir dereceye sahip olan ve uzmanlık alanlarını genişletmek isteyen bilgi profesyonelleri ve bilgi uzmanlarına yöneliktir. Beş yıla kadar sürebilen eğitim tam zamanlı veya yarı zamanlı sürdürülebilmektedir. Öğrencinin ilgi duyduğu alanlara odaklı biçimde fakülte danışmanının yönlendirmesi ile ders seçimleri gerçekleştirilmektedir (<https://www.mcgill.ca/>).

Bu programların dışında yer alan seçenekler, “Graduate Certificate in Digital Archives Management”, “Graduate Certificate in Information Architecture”, “Graduate Certificate in Information & Knowledge Management” ve “Graduate Certificate in Library & Information Studies” biçimindedir. “The Graduate Certificate in Information Architecture” kamu ve özel sektörde dijital arşivler, dijital koruma (*digital curation*) ve dijital içerik yönetimi (*digital content management*) alanlarında çalışacak öğrencileri hazırlamaktadır. İki sömétrde ya da maksimum üç yılda tamamlanan bir programdır. “The Graduate Certificate in Digital Archives Management” yine kamu ve özel sektörde, bilgi mimarları ve tasarımcıları olarak çalışacak öğrencileri hazırlamaktadır. Derslerin odaklandığı konular bilgi sistemlerinin tasarım ve değerlendirilmesi, veri tabanları, web siteleri ve arayüzlerdir (*interface*). Veri madenciliği (*data mining*) ve bilgi güvenliği ile ilişkili işlemler de bu kapsam içindedir. Bu program da iki sömétrde ya da maksimum üç yılda tamamlanmaktadır. “The Graduate Certificate in Information & Knowledge Management” programı da benzer biçimde kamu ve özel sektörde, bilgi ve bilgi yönetimi alanlarında çalışacak öğrenciler için düzenlenmiştir. Bilgi arama davranışları, ağlar ve organizasyonlar, bilgi hizmetlerinin örtülü ve açık

doğası, bilginin tanımlanması, elde edilmesi, düzenlenmesi, depolanması, paylaşımı ve kullanımına ilişkin stratejiler ağırlıklı ders konularıdır. Diğerleri gibi bu program da iki sömétr ya da maksimum üç yıl sürdürülmektedir (<https://www.mcgill.ca/>).

DERS KONULARI:

Genel olarak tüm düzeylerde derslere bakıldığında, “Sınıflama ve Kataloqlama”, “Kitaplar ve Basımın Tarihi”, “Kütüphane ve Arşiv Tarihi”, “Halk Kütüphaneleri”, “Derme Geliştirme”, “Müzeciliğe Giriş”, “Betimleyici Bibliyografya”, “Arşiv İlkeleri ve Uygulamaları” gibi daha geleneksel ve çekirdek olan derslere “Bilginin Organizasyonu”, “Metadata ve Erişim”, “Halk Kütüphaneleri”, “Bilgi Erişimi”, “Bilgi Sistemi Tasarımı”, “Bilgi Davranışı ve Kaynakları”, “Kullanıcı Odaklı Tasarım”, “Bilgi Güvenliği”, “Veri Madenciliği”, “Multimedya Sistemleri”, “Web Sistem Tasarımı ve Yönetimi”, “İşletme Bilgisi”, “Betimleyici Bibliyografya”, “Dijital Koruma”, “Dijital Kütüphaneler”, “Öz ve Dizin Hazırlama”, “Veritabanı Tasarımı ve Gelişimi”, “Entelektüel Sermaye”, “Bilgi Taksonomileri”, “Bilgi Ağları”, “Sağlık Bilimleri Bilgisi”, “Hukuk Bilgisi”, “Biyoinformatik Kaynakları” ve “Bilgi Okuryazarlığı” gibi hem internet ve bilişim teknolojilerinin gelişimini yansıtan hem de daha çok disiplinli yapıyı gösteren derslerin eklenerek programlandığı görülmektedir. Temel ilke, bilgiye eşit erişim felsefesi/ilkesi, bilgi gereksinimlerine ilişkin teknolojik altyapı ve araçların kullanımı, kütüphane ve bilginin alanında diğer disiplinlerle de entegrasyon ve araştırma ve ilişkili birey, kurum ve topluluklarla iletişim ve işbirliği alanlarının izlenmesidir (<https://www.mcgill.ca/>).

ALBERTA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ KÜTÜPHANE VE BİLGİ ÇALIŞMALARI EĞİTİM OKULU⁵

Alberta Eğitim Fakültesi (*Alberta's Faculty of Education*) 2016 yılında dünyada 800 Eğitim Fakültesi içinde 41. sıraya girmiştir (*QS World University Rankings by Subject*). 1942’de kurulmuştur. Kanada’nın ilk Eğitim Fakültesi’dir. Dört eğitim bölümü ve bir okul ile ülkenin en büyük Eğitim Fakülteleri arasındadır (*Elementary Education, Secondary Education, Educational Policy Studies, Educational Psychology, and the School of Library and Information Studies*) (<https://ualberta.ca/>).

DERS PROGRAMLARI:

Belli başlı programlarından “On-campus MLIS - Master of Library and Information Studies”, adından da anlaşıldığı gibi kampüs çerçevesinde yürütülmekte ve Amerikan Kütüphane Derneği tarafından akredite edilmektedir. Ders tabanlı veya tez tabanlı, tam zamanlı ya da yarı zamanlı eğitim

⁵ School of Library and Information Studies, Faculty of Education, University of Alberta (Çevrimiçi adres): <https://ualberta.ca/>

sistemleri mevcuttur. "Online MLIS -Master of Library and Information Studies" ise yine Amerikan Kütüphane Derneği tarafından akredite edilmekte olup yalnızca ders tabanlı ve yarı zamanlı eğitim sistemi ile hizmet vermektedir. Tamamen çevrimiçi yapıdadır ve uzaktan eğitimi tercih eden öğrenciler için idealdir. "MA/MLIS - Combined Master of Arts in Humanities Computing / Master of Library & Information Studies Program" ise entegre/ortak bir yapılanma ile öğrencilerin «Master of Library & Information Studies Program» ile «Master of Arts in Humanities Computing» programını kombine biçimde tamamlamasına olanak vermektedir. Üç yıla kadar sürebilen tez tabanlı bir programdır. "MBA/MLIS- Combined Master of Business Administration / Master of Library & Information Studies Program" benzer biçimde entegre/ortak programlama ile öğrencilerin «Master of Business Administration (MBA)» ile «Master of Library & Information Studies Program» ı kombine biçimde tamamlamasına olanak sağlamaktadır. Üç yıldan fazla sürebilen çalışma tabanlı bir programdır. "Ph.D. at the School of Library and Information Studies (SLIS)" ise öğrencilerin, kampüste diğer bir bölüme başvuru yaparak çok disiplinli bir doktora eğitimi sürdürmeleri olanağını sunmaktadır. Çok disiplinli doktora öğrenimi sürecindeki öğrenciler fakülte öğretim üyelerinin ortak denetiminde eğitim sürecine girmektedirler (<https://ualberta.ca/>).

DEKERS KONULARI:

Lisansüstü düzeyde işlenen derslere genel olarak aşağıdaki örnekler verilebilir:

"Kütüphane ve Bilgi Çalışmalarının Kuruluşu", "Bilginin Organizasyonu", "Referans ve Bilgi Hizmetleri", "Kütüphane ve Bilgi Hizmetlerine İlişkin Liderlik ve Yönetim İlkeleri", "Kütüphane ve Bilgi Çalışmaları Konusunda Araştırmaya Giriş", "Bilgi Yönetimine Giriş", "Hikaye Anlatımı" (halk ve çocuk kütüphaneleri için elverişlidir), yerel nitelikli bir ders olan "Gençler İçin Okul ve Kütüphanelerde Çevrimiçi Elde Edilebilir Kanada Çocuk Edebiyatı", "Özel Alanlarda Bilgi Kaynakları" (sağlık alanları gibi), "Derme Geliştirme", "Metadata", "Bilgi Yönetimi İçin Veritabanı Tasarımı", "Bilgi Mimarisi: Web Tasarımı (IT)", "Bilginin Organizasyonunda Gelişmiş Konular" (öz çıkarma, diizlenme, kavramlar dizini yapısı, metadata ve diğer benzeri detaylar), "Dijital Kütüphaneler", "Çokkültürlü Topluluklar İçin Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri", "Kütüphane Koruma, Güvenlik ve Risk Yönetimi", "İnsan Kaynakları Yönetimi", "Kütüphane ve Bilgi Hizmetlerinin Tanıtımı, Pazarlanması", "Çocuk ve Genç Yetişkinlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri", "Çağdaş Okuma Kuram ve Uygulamaları", "Multimedya Okuryazarlığı", "Kitabın Tarihi", "Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Tesislerinin Planlanması" (mimari ağırlıklıdır), "Yayıncılık", "Yalnızca Çevrimiçi Erişilebilir- Kütüphanecilikte Entellektüel Özgürlük ve Sosyal Sorumluluk",

"Arşiv Yönetimi", Kayıt Yönetimi" vb. (<https://ualberta.ca/>).

Bu ders içeriklerine bakıldığı zaman da "Hikaye Anlatımı" "Çocuk ve Genç Yetişkinlere Yönelik Kütüphane Hizmetleri", "Kitabın Tarihi", "Arşiv Yönetimi", "Derme Geliştirme" gibi geleneksel olan, özünü ve önemini sürekli biçimde koruyan konuların yanında, alana ilişkin internet ve bilgi teknolojilerinin gelişimine paralel tercih edilen "Metadata", "Bilgi Yönetimi İçin Veritabanı Tasarımı", "Bilgi Mimarisi: Web Tasarımı (IT)", "Dijital Kütüphaneler" konuları dikkati çekmektedir. Ayrıca, ülkenin sosyo-politik yapısının değişimine bağlı gereksinimlerin ortaya çıkardığı "Çokkültürlü Topluluklar İçin Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri" dersi de bu programların insan-odaklı dönüşümüne işaret etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kütüphane ve Bilgibilim alanına ilişkin eğitim, tıpkı diğer eğitim alanlarında olduğu gibi, içinde bulunduğu zaman/toplumun/toplumların yaşadığı bilimsel, teknolojik, sosyo-politik, sosyo-ekonomik, yerel ve global değişim ve etmenlerden bağımsız ve soyut olamaz. Dış dinamikler açık sistemler olan eğitim alanlarına nüfuz ederken, bu alanların iç dinamikleri de dış dünyaya yayılmakta; sinerjik bir etkileşim oluşmaktadır. Bu çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada örnekleri ile beraber ele alınıp incelenen kütüphane ve bilgibilim (library and information education: LIS) eğitiminde gözlenen değişiklik ve gelişmeler, çağın yeni ortam ve koşullarının yansımasıdır. Yenilenen ders programları; ilişkili bölümlerin adlarında yer alan kütüphane (library) kavramının yavaş yavaş ön plandaki yerini bilgi (information) kavramına bırakması; alanın daha pragmatik, içine kapalı ve teknik bir yapıdan, daha disiplinlerarası, esnek ve bilimsel yapıya bürünmesi ve bu gibi tüm değişiklikler çağın yeni gereksinim ve ilgi alanlarına koşut biçimde şekillenmektedir. Kütüphaneler ve bilgi merkezleri, tüm diğer kurumlar, kuruluşlar gibi "insan" ve "gereksinim odaklı" bir biçimde sürekli değişmektedir ve değişecektir. Eğitimin de bu değişimi izlemesi ve kendini yenilemesi kaçınılmaz bir eğilimdir.

KAYNAKÇA

- ALA (2016) ALA Accredited Programs (Çevrimiçi adres): <http://www.ala.org/accreditedprograms/home>
- Curry, A. (2000) "Canadian LIS education: trends and issues", *Education for Information*, 18 (4): 325-337.
- McGill University, School of Information Studies (Çevrimiçi Adres): <https://www.mcgill.ca/>
- Regneală, Dr. Mircea. (2010). "Education in Library and Information Science: An Overview of Contemporary Librarianship Education. Library and

Information", *Science Research*, 09-10 (1): 16-22.

University of Alberta, School of Library and Information Studies
(Çevrimiçi Adres): <https://ualberta.ca/>

University of Illinois, Graduate School of Library and Information
Science (GSLIS) (Çevrimiçi adres): <https://www.lis.illinois.edu/>

University of Michigan, School of Information (Çevrimiçi Adres):
<https://www.si.umich.edu/>

University of North Texas, Department of Library and Information
Sciences (Çevrimiçi Adres): <http://lis.unt.edu/>

US News & World Report (2016). *Education Rankings & Advice*
(Çevrimiçi adres): <http://grad-schools.usnews.rankingsandreviews.com/best-graduate-schools/top-library-information-science-programs/library-information-science-rankings>

Wikipedia the Free Encyclopedia (2016). *Education for librarianship*
(Çevrimiçi adres): https://en.wikipedia.org/wiki/Education_for_librarianship

Wikipedia the Free Encyclopedia (2016). *University of North Texas*
(Çevrimiçi adres): https://en.wikipedia.org/wiki/University_of_North_Texas

БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В США И КАНАДЕ

ГЮЛЕР ДЕМИР

РЕЗЮМЕ

Образование включает в себя все процессы обучения, которые поддерживаются в направлении развития информации, навыков, культуры и компетентности на протяжении жизни индивида как в медицинских учреждениях, как формальных, так и вне институтов, как неофициальная. Новые возможности, средства и инструменты, предоставляемые информационно-коммуникационных технологий, а также интернет являются наиболее влияющие факторы в этой области образования. Примеры приведены из практики Соединенных Штатов и Канады.

Ключевые слова: образование, учебная программа, библиотека, информатика, образование, Соединенные Штаты Америки, Канада.

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE (LIS) EDUCATION IN THE UNITED STATES OF AMERICA AND CANADA

GULER DEMIR

SUMMARY

Education includes all learning processes that are maintained towards the development of information, skills, culture and competence throughout the life of an individual both in institutions as formal and outside institutions as informal. Human education mission appropriate to a predetermined pattern in education have undergone change in time, lost its importance long time ago, parallel to the understandings regarding to the concept of right and freedom. When the educated person is called in the information society, it means "the person who knows how to learn". As in the other fields, the education related to Library and Information Science is also affected by all the changes and developments experienced in layers of society in which it exists. New possibilities, media and tools offered by information and communication technologies, and internet are the most affecting factors in this education field. United States and Canada examples addressed with this study have also demonstrated the accuracy of these assumptions. When the historical process followed by these countries, the applied curriculum, course subjects and contents are examined, it has been seen that there is a constant change and transformation in the context of the changing conditions of the epoch. The most concrete evidence of this case is the "information" concept which has started to be replaced by "library" concept in department names.

Keywords: Education, curriculum, library and information science education, United States of America, Canada